

אוהב את החיים (אֲחַבְּ הַחַיָּה)

— שמעון בלס

הסיפור נכתב בערבית ופורסם בביטאון אל-ג'דיד, 1955'
מערבית: יהודה שנהב-שהרבני

"הארנבת הקטנה פחדה משיני הזאב ונמלטה במהירות... אלוהים חנן אותה ברגליים ארוכות כדי שתוכל לרוץ מבלי שניתן יהיה ללכוד אותה..."
אָבו-הָאָרוֹן יֵשֵׁב עַל מַפְתָּן הַצְרִיף שֶׁלּוֹ וְסִיפֵר אֶת הַמַּעֲשִׂייה לְסַעִיד נִכְדוֹ הַקָּטָן. אֲלָא שֶׁלִּפְתָּע הַתַּעֲכָב וְהִרִים אֶת מִבְטוֹ לַעֲבֵר הַצְרִיף שֶׁל בְּנוֹ הָאָרוֹן, מִמֶּנּוּ בָקָעוּ צַעֲקוֹת שֶׁבֶר. סַעִיד הַקָּטָן הַתְּבוֹנֵן לַעֲבֵר סָבוּ בְּדַאגָּה וְשָׂאֵל: "וּמָה עֲשֵׂתָה הָאָרְנַבֶּת הַקָּטָנָה אַחֵר כִּי?"
הַסָּב הַתְּרוֹמֵם עַל רַגְלָיו, מִבְטוֹ הִיָּה נֶעוֹץ בְּצַרְיָף שֶׁל בְּנוֹ וְהוּא הַפְּטִיר לַעֲבֵר נִכְדוֹ:
"הָאָרְנַבֶּת?... הִיא הַמְּשִׁיכָה לְרוֹץ... אֲבָל עֲכָשִׂיו אִימָא שֶׁלְךָ צוֹרַחַת... אֲבִיךָ שׁוֹב מִכָּה אוֹתָה!"
הַסָּב הַזְּרִז לַעֲבֵר הַצְרִיף שֶׁל בְּנוֹ הָאָרוֹן שֶׁם הַתְּקַבֵּץ קָהָל גְּדוֹל שֶׁצִּפָּה בַּמְּחֻזָּה אֲשֶׁר חֹזֵר עַל עֲצֻמוֹ חֲדָשׁוֹת לְבָקָרִים. לַפְתָּע הַגִּיחָה מִן הַצְרִיף אִישָׁה צַעִירָה בַּעֲלַת שִׁיעֵר קוֹפְצָנִי וְצַעֲקָה:

"הוא מרביץ לי... רוצה שאצא לעבוד... איך אעבוד עם חמישה ילדים קטנים?...
אצל מי אשאיר אותם?... איך אעבוד? איפה אעבוד?... הוא עובד במפעל אבל מבזבז כל אגורה... כל הזמן שותה ערק ומשחק קלפים - ערק וקָמָא, זה מה שהוא אוהב..."
היא צרחה, בכתה וחבטה על רגליה בעת ובעונה אחת. דבריה עוררו חמלה בקרב האנשים שהתקהלו במקום, והם ניסו לנחם ולהרגיע אותה. יוסף עאבא, אשר עמד בתוך הקהל, התבונן במחזה בתיעוב והחליט להסתלק מן המקום. הייתה זו שעת אחר הצהריים, והשמש החלה לאסוף את קרניה אל עבר האופק המערבי. רוח סתיו קרירה בישרה את בוא החורף. הוא עזב בצעדים איטיים, הכניס את ידיו לכיסיו מכנסיו ובהה בדרך הטרשית שלפניו. לא עניין אותו הטבע העקשן אשר אינו משנה את כסותו, וגם לא האירוע שבו חזה זה עתה. מוחו היה עסוק בעניינים טורדים אחרים. הוא שם פעמיו אל לשכת העבודה בעיר.

לפני חודשיים הוא פוטר מן המפעל, יחד עם עשרים עובדים נוספים, בתואנה שהתפוקה בייצור פחתה. הם לא הצליחו להישאר במפעל, גם לא בעבודה חלקית. בעל המפעל הסביר שהם עובדים זמניים ואין ברירה אלא לפטרם. יוסף התארס שישוה חודשים קודם לכן עם סלימה, אותה הכיר במעברה. באותו הזמן היה עדיין חייל והוא קיווה לחיי נישואין שלווים לאחר שישתחרר מן השירות הצבאי. אבל תקוותיו התנפצו אל מול תלאות החיים. צרכי המחיה כילו את כל משכורתו וחלומו התפוגג כמו עשן

1/ המתרגם מבקש להודות ליאסר אבו ערישה על ההקלדה מחדש של הטקסט בערבית.

במשב הרוח. הוא נאלץ לכסות את החובות שצברה אמו במהלך שירותו הצבאי, ולא הצליח לחסוך פרוטה לפרוטה כדי להתקדם לחיי נישואים. לא עברו חודשיים מאז שפוטר, והוא שקע בשנית בים של חובות. הוא הרגיש כמי שמבקש לטפס לפסגת עץ גבוה, וככל שהכפיל את מאמציו, העץ צמח וגבה והוא לא הצליח להגיע אל יעדו. הוא עלה על דרך סלולה, ונעליו נקשו בקצב על האספלט החלק והקשה. הוא נהג לצעוד רגלית אל העיר, כדי שלא לבזבו פרוטות יקרות. מבטו נפצע לנוכח האוטובוסים והמכוניות שחלפו על פניו במהירות הבזק, ושארן המנועים נשמע באוזניו כמו לעג לעליבותו. הוא חשב על ארוסתו סלימה שאותה לא פגש כבר שבוע שלם. הוא התעקש שלא לפגוש אותה עד שימצא עבודה, שכן שנה להניד ראשו בשלילה בכל פעם ששאלה אותו אם הצליח למצוא עבודה. השאלות הללו גזרו עליו מבוכה, ייבשו את הרוק שבפיו והעלו מחנק בחזהו. הוא נמלא כעס על הודעת הפיטורין מן המפעל, שבעטייה לא יכול היה לממש את משאלתו לרכוש לסלימה שעון יד יפה. הוא רצה לעטוף אותה ברוך ובחמימות, ושעות ארוכות שקע בים של חלומות בהקיץ, מדמיין את המונולוגים שיישא בפניה.

השמש כבר שקעה במערב והמקום התעטף בחשיכה כאשר הגיע יוסף אל העיר. מול לשכת העבודה התקבץ קומץ של אנשים אשר עמדו ודיברו לסירוגין. יוסף התקרב אליהם ובירך אותם לשלום. המולת הדיבורים התחלפה לרגע בשתיקה. צעיר פרוע שיער ניגש אליו.

"לא הציעו עבודות היום. יהודה לא פתח אפילו את האשנב."

מעל האשנב הנועול השתלשל דף נייר של מחברת ועליו נכתב בכתב יד מרושל:

"אין היום עבודה! יהודה"

פרוע השיער ירק על הרצפה וקילל:

"שילכו לעזאזל. כלבים בני כלבים."

ופועל מבוגר שעמד לצידו הוסיף:

"פרוטקציה. הם מחלקים עבודה רק בפרוטקציה."

אמר יוסף:

"כבר שבוע שלם שהם לא מציעים עבודה. איך זה ייתכן? איך הם רוצים שהאנשים

יחיו?"

המבוגר צחק בלעג:

"אתה באמת חושב שהם מתעניינים בחיים שלך? אתה לא מעניין אותם."

גבר בשנות הארבעים לחייו, שנראה שתום עין ימין, התקרב אליהם:

"הם רשעים. אין בלבם קמצוץ של רחמים. הם משאירים עשרות עובדים בעלי

משפחות ללא עבודה. איך הם מעזים להראות את פרצופם בפני הבורא?"

"אין להם בלב רחמים," הסכים איתו הגבר המבוגר.

"אני לא מדבר על עצמי," המשיך שתום העין. "כל הצעירים הללו כמו יוסף.

עשרות מובטלים. אני כבר לא צעיר והיו לי חיים טובים. אבל המסכנים הללו, איך

יתמודדו עם החיים?"

"נכון", הסכים פרוע השיער.
 יוסף התעטף בשתיקה ולא הגיב. באותו הרגע נפתחה דלת הלשכה, ויצא ממנה גבר קרח עם תיק בידו הימנית. הוא נעץ בהם מבטים חודרים.
 "שלום לך, ארון יהודה." אמר שתום העין, ועל פניו התפרש חיוך טיפשי.
 "שלום גם לך", ענה יהודה בעודו מתקרב אליהם.
 "עד מתי נישאר מובטלים?" שאל המבוגר.
 "כן עד מתי? אנחנו טובעים בחובות", אמר הצעיר פרוע השיער.
 יהודה חייך והתבונן ביוסף בזווית עינו.
 "אל תתייאשו. בקרוב תהיה עבודה. המצב ישתפר."
 "מחר תהיה עבודה?" שאל שתום העין.
 "בוא נקווה", ענה יהודה.
 אחר כך נפנה יהודה לעבר יוסף:
 "מה שלומך, יוסף? יש לי איזה דיבור אתך."
 יהודה נפרד מן הפועלים וסחב את יוסף הצידה. הדרך שלפניהם הייתה כמעט ריקה, ושתיקה עמוקה השתררה מסביב.
 "מה?" שאל יוסף בפליאה לאחר שהתרחקו מקבוצת האנשים.
 "אתה זקוק למזומנים, נכון?"
 "נכון", ענה יוסף עם חיוך חיוור על פניו.
 יהודה הביט ביוסף ובחן אותו.
 "אני חושב עליך רבות. אני חושב שאוכל למצוא לך עבודה טובה."
 "היכן?"
 "להחזיר אותך למפעל."
 "באמת?" שאל יוסף בתדהמה.
 יהודה טפח קלות על כתפו של יוסף:
 "כן. אני משקיע בכך מאמצים רבים. על כל פנים, תגיע אליי הביתה מחר בארבע אחר הצהריים, ואתן לך תשובה סופית."
 "מחר בשעה ארבע?"
 "כן. העניין נבחן עכשיו."
 "אני מאוד מודה לך, יהודה."
 "על לא דבר. אני תמיד שמח לעזור", אמר יהודה בחיוך. "אני חייב למהר, עליי להגיע לפגישה. לילה טוב יוסף, להתראות מחר."
 "להתראות", ענה יוסף ועקב במבטיו אחרי יהודה שהתרחק בצעדים מהירים.
 יוסף חזר אל הצריף שלו באותו הלילה כשהוא סוער. הוא תלה בשיחה עם יהודה תילי תילים ואיתם גם חששות. אבל הסיכוי שתהיה לו עבודה החזיר לנפשו העצובה קורטוב של תקווה. כך התהפכו רגשותיו ומחשבותיו מקצה לקצה. הוא דאג והשתוקק להציל את ארוסתו אשר חיכתה לבואו בקוצר רוח. אחר כך התהפך על משכבו ונאנח כמי שישן על מיטה של קוצים.
 הוא המתין בדריכות במהלך כל יום המחרת למועד הפגישה. הוא יצא לביתו של

יהודה בעיר מוקדם מן הדרוש. תחושה של ניצחון מילאה את ראשו. הוא דמיין עצמו צועד בדרך למפעל בבוקרו של יום המחרת. עומד מול המכונה ועובד בחריצות בכדי להרוויח את שכרו היומי. ואחר כך, את השעות המאושרות שלו בקרבת סלימה לאחר שהוא חוזר מן העבודה.
 חוט מחשבותיו נקטע לפתע כאשר הרגיש מגע בזרועו, ואיתו קול של גבר צרוד השואל אותו בערבית:
 "אַאָנְתְּ אַלֵּא בֵּית יְהוּדָה?"
 היה זה הארון. לשונו של יוסף כמו נדבקה לחכו. הארון המשיך:
 "מתי אמר לך לבוא לביתו? בארבע?"
 יוסף השיב בקול מתלעלע:
 "כן."
 "גם אני בדרך לשם", אמר הארון.
 במה מדובר? מדוע גם הארון שהיה יו"ר ועד העובדים במפעל עושה את דרכו לביתו של יהודה? הארון המשיך לפטפט:
 "יהודה הוא איש טוב. תמיד רוצה לעזור לך. גם אני דיברתי איתו עליך. אמרתי לו שאתה איש ישר ופועל מצוין."
 תמיהה ובלבול אחזו ביוסף. הארון דיבר כאילו עשה לו טובה. כאילו הוא אשר דיבר על לבו של יהודה שיחזיר אותו לעבודה. אבל האם לא היה זה הוא אשר הסכים בתפקידו כיו"ר הוועד לפיטוריו יחד עם עוד עשרים עובדים? כל העניין נראה מוזר.
 "אתה דיברת איתו בענייני?" שאל יוסף למרות שלא רצה לשאול.
 הארון צחק ואמר:
 "אני כל הזמן בצד שלך. אבל אתה צריך להתחיל אסתעמל עקלכ, להשתמש בשכל שלך."
 בביתו של יהודה פגש יוסף את מְנָשִׁי חִי, אשר פוטר כמותו מן העבודה. מְנָשִׁי קידם את פניו בשמחה, ובישר לו שתקופת המצוקה שלהם עומדת להסתיים.
 יהודה פתח בדבריו. הוא דיבר על המצב הקשה ועל המחסור במקומות עבודה. אחר כך דיבר על המתרחש בלשכת העבודה וסיפר על מובטלים כועסים השוברים את חלונות הזכוכית שלה. הוא דיבר על הפראות והברבריות של העובדים, ואמר שיש גורמים הרסניים בשורותיהם שמעודדים אותם לעשות מעשים זדוניים.
 "כן, גם במפעל הגורמים ההרסניים הללו פועלים לשיבוש העבודה להסעיר את העובדים, וליצר קונפליקטים בין העובדים לבעל המפעל."
 החרה החזיק אחריו הארון:
 "הם גם ממרידים את העובדים כנגד הוועד הנבחר שלהם, ומפיצים שמועות כי הוועד בוגד בצרכים של העובדים ואינו דואג לבעיות שלהם."
 "נכון, הם גייס חמישי ופוגעים במאמץ הלאומי", אמר יהודה בטון נחרץ.
 יוסף לא הבין את סיבת הדיבורים הללו. הוא ציפה שיהודה יגיד לו שהוא חוזר לעבודה והופתע למצוא את כל החבורה והשיחה שאינה נוגעת לו.
 "עלינו לעשות הכול כדי לסלק אותם", אמר הארון.

"מי זה אותם?" שאל יוסף.
 מְנָשִׁי חי הפנה לעברו מבט ואמר:
 "עוד לא הבנת? הקומוניסטים."
 "כן, יוסף. עלינו לסלק אותם מן המפעל," הוסיף הארון.
 אט אט החל יוסף להבין את משמעות השיחה שאליה נקלע.
 "הקשב, יוסף," פנה אליו יהודה. "אתה מכיר את שאול. הוא גורם לא רצוי במפעל ומביא לבעיות רבות בעבודה. הוא עושה פרובוקציות מקצועי ורוצה לגרום להפיכה אדומה במפעל."
 "הוא מפיץ שקרים ומאשים את הוועד בבגידה," הוסיף הארון.
 יוסף ניסה להעלות במוחו את דמותו של שאול. הוא לא הצליח ליישב בין הדמות שהכיר והדמות שתוארה לפניו בשיחה הזו. הוא הכיר את שאול כעובד מסור, עם חיוך מבויש, שאהב את עבודתו כמו שאר הפועלים. כל העובדים כיבדו אותו והוא היה פופולרי בשל התנהגותו ונימוסיו הטובים. הוא ביקר אמנם את הוועד ואת ההנהלה ודרש להיטיב את תנאי העובדים, אבל בשום פנים ואופן לא חיבל בעבודה. היה זה שאול שעמד לצידו ולצד שאר העובדים שפוטרו ודרש להחזיר את כולם לעבודה. יוסף נתקף בלבול. הוא ניסה לנסח לעצמו את עמדתו בסוגיה המסעירה הזו. ואז הוטלה הפצצה.
 "אתה צריך לדעת ששאול הוא זה שגנב את המזומנים מהכספת של הארון ברנשטיין."

לשמע הדברים הללו התנער יוסף ממקומו ואמר: "מה אתה אומר, בעצם?"
 הכספת של הארון ברנשטיין. מה עניינו של שאול בכספת הזו? הכסף נגנב ולא נמצא אחרי הגנבה. החשדות נפלו על העוזר שלו. עכשיו הם רוצים להפיל את זה על שאול!
 "אתה רק צריך להעיד ששאול גנב את הכסף."
 "איך אעיד? אני לא ראיתי כלום."
 "אל תדאג, אתה לא תצטרך להגיע לבית המשפט," אמר מְנָשִׁי חי וצחק.
 מְנָשִׁי איתם. איך זה קרה? מְנָשִׁי תמיד תמך בשאול. ביום הפיטורין אפילו תקף את ועד העובדים והאשים את הארון, יו"ר הוועד, בבגידה.
 "אתה רק צריך לחתום על הנייר הזה, ומחר בבוקר תחזור לעבודה," אמר יהודה, אשר שלף דף נייר מכיסו והושיט אותו ליוסף.
 יוסף הביט בנוכחים ומרוב תדהמה לא הצליח לדבר.
 "אין בזה שום דבר. אתה רק צריך לחתום על העדות הזאת," חזר והפציר בו מנשי חי.
 "גם מנשי חתם, והוא יחזור גם כן לעבודה מחר," הוסיף הארון.
 באותו רגע ממש נפתחה הדלת ונכנס ארון פרישמן, מזכיר ההסתדרות.

"האם העדות מוכנה?" שאל והסתכל על הנייר שאחז בידו יהודה.
 "מנשה חתם עליה."
 "ומה עם יוסף?"
 "רק הרגע דיברנו על זה, והוא עוד לא הספיק לתת תשובה."
 "איזו תשובה הוא יכול לתת? עליו לחתום כדי לשוב לעבודה. אני ממחרת."
 פרישמן הביט בחופזה בשעונו, אחר כך חטף את דף הנייר מיידו של יהודה והגיש אותו ליוסף.
 "אני לא יכול," אמר יוסף.
 פרישמן נעץ בו מבט ונסוג לאחור. והארון צרח בכעס:
 "מה אתה אומר? שאתה לא רוצה לחזור לעבודה?"
 יוסף הסתכל בעיניו של הארון שהתיוזו רשף ונזכר באירוע של אמש, עת הפה את אשתו מול כל האנשים. הוא נמלא גועל ושנאה אליו.
 מְנָשִׁי חי התרומם ממקומו והתקרב לעבר יוסף.
 "הקשב לי, יוסף. אני חתמתי. מה אכפת לך משאול? אתה עומד להתחתן. אתה צריך עבודה."
 ראשו של יוסף הסתחרר עליו. הוא צריך לחיות. הוא צריך עבודה. אבל להעליל על שאול?
 "אני לא מסוגל לשקר."
 "אתה עושה טעות גדולה. אתה תישאר מובטל," הזהיר אותו הארון.
 "כמזכיר ההסתדרות אני אומר לך, שאם לא תחתום, אתה לא תצליח להשיג עבודה לעולם," אמר פרישמן.
 "יוסף, תחשוב על העתיד שלך!" אמר מְנָשִׁי חי.
 הוא חשב על העתיד. הוא חשב עליו רבות. כל חייו היו תלויים בין שמים וארץ. הוא תלה את כל תקוותיו בפגישה הזו ובנה ארמונות באוויר. הוא התכוון ללכת לבקר את סלימה לאחר הביקור בביתו של יהודה, כדי לבשר לה את חזרתו לעבודה. הוא לא רצה להיות מובטל. הוא רצה להתחתן כמו שאר האנשים. למה לא נותנים עבודה בדרך מכובדת?
 "אבל אני לא ראיתי."
 המשפט הזה בקע מעומק חזהו של יוסף ונשמע כאילו היה חולה.
 הארון התרומם ממקומו, לקח את העט והנייר מידיו של ברנשטיין ותחב אותם בידו של יוסף.
 "תחתום עכשיו על המסמך. אל תהסס. ואם לא: תגיד שלום לסלימה ולחיי הנישואין."
 יוסף רצה לירוק בפניו ולסטור לו בחוזקה. הנבזה הזה העלה את שמה של סלימה לשווא. אבל הוא השתלט על עצמו וכבש את כעסו.
 "תחתום, אחי, ותשכח מזה," חזר מְנָשִׁי חי על הדברים.
 "לא מסוגל."
 יוסף הרגיש שהוא חייב למחר אל סלימה ולאסוף אותה אל חזהו, כדי לשמור עליה

מכל משמר. היא בסכנה. הארון הזכיר את שמה. הוא מסוגל לכל מעשה נתעב. כאשר הוא צעד לביתה של סלימה, ראשו היה מפוצץ ממחשבות. למרות מזג האוויר הקריר, גופו היה רטוב מזיעה. העולם הסתובב סביב ראשו, והוא לא היה מסוגל להבחין בין אנשים וחפצים. הנורות שנגלו לפניו, מאחורי ערפל סמיך, הציתו מעט תקווה בעיניו. אבל בתוך תוכו הוא זעם. הוא רצה לצרוח, אבל נשך את שפתותיו בכוח. הוא פילס דרכו בין האנשים לעבר ביתה של סלימה שהעניקה לו את הכוח לסרב. הוא רצה לספר לה את כל שאירע. במיוחד כיצד נמלט מהשיניים הנושכות של הזאבים.

אביבית בלס ברונס
מאבד את כל השפות, 2019, טכניקה מעורבת על בד, 100x120